

Kapitali 10. NAKORSAT EQQARTUUSIVEQARFINNUT IKIUUTTARNE-RAT

Pisariaqartitsineq naapertorlugu suliani eqqartuussiveqarnikkut peqqinnissakkullu naliliivigisassani, Nuna-sinni Nakorsaaneqarfik oqartussanut ikiuuttarpoq. Tamatuma saniatigut apeqqutinik eqqartuussiveqarner-mut peqqinnissaqarfimmullu tunngasut pillugit nakorsanik siunnersuullunilu ilitsersuisarpoq.

Eqqartuussiveqarnermut tunngatillugu inunnik misissuisarneq, aqqusinermi angallannermi tigusaasunut ata-atassarsiuinernullu atatillugu aaviisarneq toqusunillu misissuisarneq, sinerissami peqqissaaviit nakorsaannit isumagineqartarput. Toqusut ammarlugit misissugassat Danmarkimit aggersakkanit eqqartuussivinnut poli-teeqarnermullu atatillugu misissuisartunit suliarineqartarput.

Toqussutaasimasup suunerata nalunaarnissaanut atugassatut toqusut uppersaataat (attestit) tamarmik Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmut nassiunneqartarput. Pisariaqarpat paasissutissat tamakkiisut nalunaarsi-manissaat anguniarlugu, Statens Serum Institut-imi nuna tamakkerlugu peqqissutsimik nakkutilliisoqarfimmi, kinaassusaat ilisarnarunnaarsillugillugit, paasissutissanik katersivimmi suliarineqarnissaannut nassiutsinna-git, toqusimasut uppersaataat (attestii) iluarsineqarsinnaapput.

2011-mi 13-nit 2012-imilu 15-it ajunaarlutik toqusimapput, Ajunaarnerit toqumik kinguneqartut amerlanersaat kinngunikkut allatigulluunniit angallammik ajutoornikkut immami ipinikkut pisarput.

2011-imi imminut toquttut 47-pput 2012-imilu 35-iullutik. Kisitsisit annikipput ukiumiillu ukiumut allan-guuteqangaatsiarsinnaasarlutik.

Angutit akornanni imminut toquttut 13-it suli 25-iliisimannngitsuupput arnani 4-llutik. Inuusuttuni 36-suni katillugit 17 imminut toqupput %-inngorlugit 47,2-ullutik. Europami innuttaasut imminut toquttartut ukiuinut agguarneri maani pissutsinut naleqqiullugit allaalluinnar-put, Europami utoqqaanerusut isummamikkut nanertisimasarnertik patsisigalugu imminut toquttarput. Taamaasilluni imminut toquttarneq angutini inuusunnerusuni nalinginnaaneruvoq.

Imminut toqussimasut amerlassusaat ataani takuneqarsinnaavoq. Angutit 25-it inorlugit ukiullit akornanni 2011-imi 15-it imminut toqupput 2012-imilu qulit imminut toqullutik, arnani 2011-imi tallimat imminut toqupput 2012-imilu pingasut imminut toqullutik. Taamaasillutik imminut toquttuni inuusuttut 25-it inorlugit ukiullit 2011-imi 42,6 %-it 2012-imilu 54,3 %-it imminut toqupput. Tamanna Europami innuttaasut akornanni pingaartumik utoqqaanerusut isummamikkut nanertisimanertik pissutigalugu imminut toquttunut sanilliullugu allaas-suteqaqaaq. Taamaasilluni Kalaallit Nunaanni inuusuttut akornanni imminut toqunneq nalinginnaaneruvoq.

2012-imi toqusut 31-it suli misissuiffiqineqarnerat pissutigalugu ilanngunneqangillat.

Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup 2011-mi suliat biilernerme allagartanut tunngasut marluk 2012-imilu ataaseq suliarai.

2011-mi qanga naartulersitsisimanermut tunngasut 73-it 2012-imilu 54-it (marlulissat ataatsit) suliarai. 2011-mi suliat sisamat 2012-imilu arfineq marluk nakorsanut eqqartuussinermi siunnersuisoqatigiinnut nali-liivigisassanngorlugit nassiunneqarput.

Takussutissiaq 31	Peqquteqanngitsumik toqusut tamarmiusut procentinngortinneqarnerat							
	2001 - 05		2006-10		2011		2012	
	*Amerlassutsit	%	Amerlassutsit	%	Amerlassutsit	%	Amerlassutsit	%
Ajunaarnerit	35	8	24	5,2	13	2,9	15	3,5
Imminornerit	50	11	47	10,2	47	10,6	35	8,1
Toqutsinerit	8	2	7	1,5	2	0,5	6	1,4
Katillugit	92	20	80	17,4	62	14,0	56	13,0
Ukiumut toqusut katinnerat	457		461		444		431	

Kisitsisit Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmi toqusimasut uppersaataat tunngavigalugit pissarsiaapput.

* Ukiunut tallimanut agguaqatigiissillugit.

Takussutissiaq 32	Kalaallit Nunaanni inuit 100.000-inut naatsorsorlugit ukiumut toqusartut amerlassusiat				
	Ukioq	1996 - 2000	2001 - 2005	2006-10	2011
Amerlassutsit	15	13	13	4	11

Takussutissiaq 33		Kalaallit Nunaanni inuit 100.000-inut naatsorsorlugit ukiumut imminortartut amerlassusiat				
Ukioq	1996 - 2000	2001 - 2005	2006-10	2011	2012	
Amerlassusit	95	88	84	83	62	

Takussutissiaq 34		2011-mi imminortarnermi periaasiusartut suaassutsinut ukioqassutsinullu naatsorsorlugit												
Ukioqassuseq/ Suaassuseq	0 - 14		15 - 24		25 - 34		35 - 44		45 - 54		55 +		Katillugit	
	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀
Aallaalluni	0	0	1	0	0	0	1	0	4	0	2	0	8	0
Qimilluni	1	1	13	4	5	2	3	1	4	2	0	1	26	11
Ipitilluni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nakkakattarluni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Allatut	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
Katillugit	1	1	14	4	5	2	4	1	8	2	3	2	35	12

Takussutissiaq 35		2012-mi imminortarnermi periaasiusartut suaassutsinut ukioqassutsinullu naatsorsorlugit												
Ukioqassuseq/ Suaassuseq	0 - 14		15 - 24		25 - 34		35 - 44		45 - 54		55 +		Katillugit	
	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀	♂	♀
Aallaalluni	0	0	4	0	2	0	1	1	2	0	2	0	11	1
Qimilluni	0	0	6	3	4	0	3	1	1	1	0	0	14	5
Ipitilluni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nakkakattarluni	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Allatut	0	0	0	0	0	0	2	0	1	1	0	0	3	1
Katillugit	0	0	10	3	6	0	6	2	4	2	2	0	28	7

Takussutissiaq 36		Naartulerfiit aalajangerneqarnissaanut tunngasut 2011-imi											
Nunap immik- koortua	Ukioqassuseq ♂			Katillugit ♂	Ukioqassuseq ♀			Katillugit ♀	Tamakkerlugit ♂+♀	Anaanaasup ukiui			Retslægerådet
	∇	1 - 4	5 >		∇	1 - 4	5 >			14 - 24	25 - 34	35 >	
Nanortalik	3			3				3	1	2			
Qaqortoq	2			2	1	2		3	3	2			*1
Narsaq	1			1				1	1				
Paamiut			1	1				1		1			
Nuuk	8	3		11	2	4	1	7	18	6	6	5	*1
Maniitsoq	2			2	2			2	4	2	2		
Sisimiut	3	2		5	3			3	8	4	4		
Aasiaat	5			5	4	1		5	10	6	3	1	*1
Ilulissat	2	2		4	5	1		6	10	6	4		*1
Qeqertarsuaq					1			1	1	1			
Qaanaaq					1			1	1	1			
Tasiilaq		4		4	5	2	1	8	12	6	5	1	
Katillugit	26	11	1	38	24	10	2	36	74	37	29	7	*4

Takussutissiaq 37		Naartulerfiit aalajangerneqarnissaanut tunngasut 2012-imi											
Nunap immik- koortua	♂ Ukiogassuseq			Katillugit ♂	♀ Ukiogassuseq			Katillugit ♀	Tamakkerlugit ♂+♀	Anaanaasup ukiui			Retslægerådet
	<1	1-4	5 >		<1	1-4	5 >			14-24	25-34	35>	
Nanortalik	1			1			1	1	2		1	1	1*
Qaqortoq		1		1	1			1	2	1	1		
Narsaq		1		1				0	1	1			
Paamiut	1			1	1			1	2	1	1		
Nuuk	5		1	6	5	3		8	14	8	5	1	5*
Maniitsoq	1			1	1		1	2	3	2	1		
Sisimiut	1	1		2	4			4	6	3	3		
Aasiaat	7			7	2			2	9	7	1	1	
Ilulissat	2			2	3			3	5	3	2		
Upernavik	1			1				0	1	1			
Qaanaaq	1	1		2	1			1	3	1	2		
Tasiilaq	5			5		1		1	6	4	2		1*
Katillugit	25	4	1	30	18	4	2	24	54	32	19	3	7*

* Retslægerådimit nalinerneqassapput, naalungiarsuk 2800g inorlugit oqimaassuseqarpat.